

Hur påverkas demokratin av ursprungsbefolkningens mobilisering?

- en jämförande studie av Bolivia, Ecuador och Peru

Abstract

Genom en jämförande fåfallstudie dras slutsatsen att när en ursprungsbefolkning mobiliserar sig för politisk förändring leder detta till en viss påverkan på demokratins form och innehåll, i vårt teoretiska ramverk definierat som demokratimodeller respektive rättigheter. Ursprungsbefolkningen i Bolivia, Ecuador och Peru har genom sina krav på en förändrad social och ekonomisk politik, ökad representation och utvidgade rättigheter visat sig utmana dagens dominerande demokratimodell. En påverkan på demokratins form har främst skett genom ett ökat politiskt deltagande och en omvärdering av demokratin i riktning mot alternativa demokratimodeller så som deltagardemokrati och deliberativ demokrati. Demokratins innehåll har påverkats genom en utökning av kulturella och politiska rättigheter. Ursprungsbefolkningens demokratipåverkan har varit störst i Bolivia där presidentposten innehas av aymaraindianen Evo Morales. I Ecuador har en stark indianrörelse genomfört flera politiska förändringar. Peru skiljer sig från de två andra länderna genom att inte ha någon inflytelserik rörelse för ursprungsbefolkningen.

Nyckelord: ursprungsbefolkning, demokrati, Bolivia, Ecuador, Peru

*Antal ord:*9595

Innehållsförteckning

1	Inledning	1
1.1	Syfte och frågeställning.....	1
1.2	Metod	2
1.3	Disposition	3
2	Teori	4
2.1	Demokratins form	4
2.1.1	Liberal representativ demokrati	4
2.1.2	Alternativa demokratimodeller	5
2.2	Demokratins innehåll	6
2.2.1	Sociala rörelsers påverkan på demokratins innehåll	6
2.2.2	Ursprungsfolkrörelsen som social rörelse	7
3	Bakgrund	9
3.1	Historisk bakgrund	9
3.2	Politiska och sociala förhållanden.....	9
3.3	Ursprungsbefolkningens mobilisering	10
3.3.1	Indianrörelsens mobilisering	11
3.3.2	Bildandet av politiska partier	13
4	Ursprungsbefolkningens påverkan på demokratins form	15
4.1	Utmaning mot dagens politiska system.....	15
4.2	Ökat politiskt deltagande.....	17
4.3	Påverkan för en annan demokratiform	18
5	Ursprungsbefolkningens påverkan på demokratins innehåll	21
5.1	Krav och påverkan	21
6	Slutsatser	24
7	Referenser	26

1 Inledning

Sydamerika är en kontinent under stor politisk förändring. Vänstervindar blåser över flertalet länder och för med sig en omdefiniering av samhällets strukturer och den politiska agendan. Under denna process har ursprungsbefolkningen för första gången, efter 500 år av förtryck, trätt fram som en ny central politisk aktör. En politisk mobilisering har pågått under en längre tid med protestaktioner och bildandet av nationella indianrörelser och politiska partier. Det har skrivits mycket om själva mobiliseringen men inte mycket om dess konsekvenser. Vilken effekt har den fått på det politiska systemet? Har ursprungsbefolkningen med sina erfarenheter, andra politiska värden och nyvunna inflytande kunnat påverka demokratin?

1.1 Syfte och frågeställning

Syftet med denna uppsats är att förstå hur demokratin har påverkats av ursprungsbefolkningens politiska mobilisering. Vi kommer att göra en jämförande studie av Bolivia, Peru och Ecuador.

Vi har valt att undersöka problemet i termer av påverkan på demokratins form och i viss utsträckning även på dess innehåll. Med 'form' avser vi här demokratins utformning och möjligheter för politiskt deltagande. Demokratins 'innehåll', tätt sammanknutet till dess form, syftar i detta sammanhang på rättigheter och reformer med särskild relevans för ursprungsbefolkningen.

Förändringar i demokratin kan ske på många sätt och av flera orsaker. Vi inriktar oss på de politiska förändringar och rättigheter som tydligt kan kopplas ihop med ursprungsbefolkningens mobilisering. Vi är medvetna om att ursprungsbefolkningen bara är en av många aktörer som påverkar demokratin.

Vår frågeställning lyder: *Hur har ursprungsbefolkningens ökade mobilisering påverkat demokratins form och innehåll?*

Vår studie kommer att utgå ifrån och knyta an till en teoretisk diskussion kring demokratins form, utifrån olika demokratimodeller, och demokratins innehåll, med fokus på rättigheter som rör ursprungsbefolkningen. Vi avser att analysera påverkan på demokratin i relation till den teoretiska delen, utan att gå in på värderingsfrågan om huruvida demokratin försvagats eller försämrats.

1.2 Metod

Denna uppsats är en jämförande fåfallsstudie, där fallen är ursprungsbefolkningens mobilisering i Bolivia, Peru och Ecuador. Studien är främst teorianvändande då demokratiteorier och tidigare forskning används för att analysera mobiliseringens påverkan på demokratin (Esaiasson mfl, 2007, s. 42).

Då demokrati är ett så omfattande begrepp har vi varit tvungna att skapa ett eget teoretiskt ramverk där vi inriktar oss på några aspekter av demokratifrågan. Eftersom frågan om representation och frågan om rättigheter är ständigt återkommande i litteraturen om ursprungsbefolkningens mobilisering (Mattiance, s. 240) tyckte vi att det var en lämplig utgångspunkt för demokratipåverkan. Vi behandlar endast det slags påverkan som i litteraturen härleds till indianrörelsen och partier grundade av ursprungsbefolkningen. Vi har haft statsvetaren Jean Grugels bok "Democratization" som utgångspunkt för teoriavsnittet.

Vår komparativa studie kan också betecknas som en fallorienterad studie då fokus ligger på likheter och skillnader mellan situationerna i de olika länderna, snarare än på relationen mellan olika förklaringsvariabler. En fördel med komparativa studier är att man kan dra säkrare slutsatser och att generaliserbarheten är större. I vår studie är möjligheten att generalisera emellertid ganska begränsad då antalet analysenheter är så pass få (Landman, 2008, s. 26-28).

Vi ämnar besvara frågan genom att efter en jämförande redogörelse för ursprungsbefolkningens mobilisering och huvudsakliga krav, diskutera förändringar i demokratin i anknytning till vårt demokratiteoretiska avsnitt. Som en del i besvarandet av frågan kommer vi undersöka hur ursprungsbefolkningens demokratiuppfattning, återspeglad genom kraven på förändring, ser ut i förhållande till dagens dominerande liberala representativa valdemokrati.

Valet av de tre länderna Bolivia, Peru och Ecuador motiveras av att det är de tre länder i Sydamerika som har störst andel ursprungsbefolkning (Bolivia, ca 60 %, Peru, ca 45 % och Ecuador, ca 25 % indianer). Länderna är jämförbara då de liknar varandra (mest-lika design) även på fler sätt med en delvis gemensam historia och samma sorts strukturella politiska problem. Variationen finns emellertid i utfallet (Esaiasson mfl, s. 112-115), då ursprungsbefolkningen i Bolivia och Ecuador nått framgångar i politiken medan den i Peru är väldigt frånvarande i det politiska livet.

Vad det gäller begrepp talar vi generellt om ursprungsbefolkningen som en gemensam term för alla som tillhör en indianbefolkning. Ibland använder vi även termen "indianer" som synonym. Vi är medvetna om den stora variationen som finns i gruppen "ursprungsbefolkning" eller "indianer", och att det inte finns en riktigt bra gemensam term på svenska, men kommer av avgränsningsskäl inte gå in på dessa skillnader. Vi skiljer ibland mellan aymara- och quechuaindianer, som är de två största grupperna, när det är relevant för besvarandet av frågan. En förutsättning för vår studie är emellertid att "ursprungsbefolkningen" kan ses som en särskild politisk aktör, med övergripande gemensamma intressen. Vi har slutit

oss till att så är fallet då det har skett en faktisk politisk organisering utefter etniska linjer.

Operationaliseringen av ”mobilisering” sker genom att undersöka indianrörelser och politiska partier bildade av och med inriktning på ursprungsbefolkningen. Deltagande i politiken kan undersökas på många sätt och vi har valt dessa två organisationsformer då de är mest relevanta för vår studie. Det empiriska materialet visar att det är i dessa politiska organ som ursprungsbefolkningens deltagande är väldigt tydligt.

Ursprungsbefolkningens rörelser kännetecknas av en stor mångfald vad gäller krav och strategier, starkt knutna till varje lands specifika kontext. Även inom varje rörelse, bestående av många organisationer, finns det skillnader (Postero, Zamosc, 2004, s.3). Av utrymmesskäl är vi emellertid tvungna att generalisera något och talar om ett lands indianrörelse som vore den enhetlig. Politisk kamp sker på flera nivåer men vi kommer inrikta oss på de nationella rörelserna och partierna då vi är intresserade av påverkan på statliga institutioner och införlivande av rättigheter i lagen.

Vi kommer att fokusera på den formella påverkan på demokratin genom lagförändringar och reformer. Av utrymmesskäl och därför att många av förändringarna är så nya att de långsiktiga effekterna ännu är svåra att utläsa kommer vi inte att gå in på en djupare diskussion om hur dessa förändringar verkligen har inneburit en genomgripande förändring av ursprungsbefolkningens situation. Vår studie kommer att sträcka sig cirka tjugo år bakåt i tiden, då ursprungsbefolkningens deltagande tog fart, men med fokus på de senaste åren. Detta för att deltagandet ökat ännu mer på senaste år, framför allt i Bolivia, och för att aktualiteten gör frågan särskilt intressant.

Vårt material består av sekundärmaterial i form av forskningslitteratur om demokratimodeller och av tidigare forskning om ursprungsbefolkningens mobilisering. Det har inte skett så väldigt mycket forskning om just ursprungsbefolkningens påverkan på demokrati utan fokus har legat mycket på hur själva mobiliseringen har gått till och dess orsaker. De politiska framgångarna är ju också så pass nya. För att få en spridning i erfarenhet och tankesätt har vi försökt få med forskare även från Latinamerika. Vi är medvetna om att valet av teorier och metod kommer att påverka våra slutsatser (Lundquist, 1993, s.132), och att våra resultat bör prövas med ytterligare forskning.

1.3 Disposition

För att besvara vår frågeställning kommer vi i kapitel två redogöra för våra teoretiska utgångspunkter om demokratins form och innehåll. I tredje kapitlet ger vi en bakgrundsbeskrivning vad gäller historia, sociala och politiska förhållanden samt ursprungsbefolkningens ökade politiska mobilisering. Det ligger till grund för den teoranknutna analysen i kapitel fyra och fem, om ursprungsbefolkningens påverkan på demokratins form respektive innehåll. Sedan följer avslutande sammanfattning och slutsatser.

2 Teori

Demokrati är ingen fast styrelseform utan kan ändras både till form och innehåll. Vi kommer här skapa ett teoretiskt ramverk som analysen av ursprungsbefolkningens påverkan på demokrati kommer att utgå ifrån. Båda teoridelarna kommer ta upp aspekter som vi anser vara relevanta för analysen av vårt empiriska material. Medan vi i diskussionen om demokratins form inriktar oss på olika förståelser av demokratin, så kommer analysen om demokratins innehåll fokusera på sociala rörelsers möjligheter till påverkan, och mer specifikt indianrörelsernas krav på rättigheter.

2.1 Demokratins form

Förståelsen för demokrati kan se helt olika ut och flera slags demokratimodeller har därför utvecklats. För att kunna avgöra hur ursprungsbefolkningarnas demokratiuppfattning ser ut i förhållande till dagens valdemokrati och hur de har lyckats påverka den krävs en diskussion kring olika demokratisyner. Vi kommer först kritiskt diskutera dagens dominerande demokratiform och dess koppling till marknadsekonomin, och därefter ta upp alternativa demokratimodeller.

2.1.1 Liberal representativ demokrati

Den liberala representativa demokratin har kommit att dominera både i praktiken och inom demokratiseringsforskningen. Efter kalla kriget definierades begreppet demokrati endast utifrån den västerländska demokratimodellen och undersöktes enligt Schumpeters minimalistiska definition av demokratin, som bara kräver att det politiska ledarskapet tillsätts genom konkurrensutsatta, fria val. Medborgarna spelar härmed en passiv roll mellan valen. Dahl utökade så småningom definitionen genom att även innefatta medborgerliga fri- och rättigheter. Andra kännetecken för den liberala demokratin är god representation, maktfördelning och rule of law (Grugel, 2002, s. 17-19).

Trots ett allmänt erkännande av den liberala demokratins förtjänster kritiserar den ofta för att inte vara tillräcklig. Dess institutioner kritiserar för att inte leverera den sociala och ekonomiska stabilitet som medborgarna förväntar sig och inte upprätthålla liberala värden eller erbjuda demokratiska kanaler för folkligt deltagande (Carter, Stokes, 2002, s.3).

Den snäva demokratisynen enligt den empiriska demokratiteorin är ett praktiskt mått på demokrati men har kritiserats bland annat för att bara se till de

rent formella procedurerna och bortse ifrån maktstrukturer, politisk kultur och ekonomisk ojämlikhet med odemokratiska effekter. Detta är särskilt tydligt i flera utvecklingsländer som trots stora demokratiska brister felaktigt betecknas som demokratier. Den representativa liberala demokratin fångar inte upp den politiska verkligheten i dessa länder då enbart val inte helt förändrar odemokratiska traditioner av politiskt beslutsfattande (Grugel, 2002, s.20-22).

Den liberala demokratin är nära kopplad till marknadsekonomin. Därför har den kritiserats av socialistiska demokratiuppfattningar som menar att den nyliberala marknadsekonomin skapar en ekonomisk ojämlikhet som gör att de formella politiska rättigheterna endast kan utnyttjas av de resursstarka. Kapitalistiska demokratier kan därmed bevara en formell politisk jämlikhet men förnekar en substantiell, meningsfull jämlikhet (Brighouse, 2002, s.52).

Där kapitalismen starkt dominerar är den praktiska möjligheten för medborgare att med demokratiska medel påverka den ekonomiska politiken automatiskt försvagad och kan därför leda till folkligt missnöje med hela det demokratiska systemet (Stokes, 2002, s.24).

2.1.2 Alternativa demokratimodeller

Grugel är en av de forskare som företräder en bredare demokratisyn, som är mer substantiell än formell, och förutom proceduriella krav på liberala demokratiska institutioner innefattar utvidgade medborgerliga rättigheter. För det krävs även en omfördelning av makten. Hon menar också att det är svårt att prata om demokratisering ifall ojämlikheterna är så stora att vissa befolkningsgrupper, så som kvinnor, etniska grupper eller fattiga exkluderas från ett meningsfullt politiskt deltagande. I de flesta utvecklingsländer är fattigdom och privilegiestrukturer ett hinder för demokratisk inkludering. En reell demokrati förutsätter folkligt samtycke och deltagande, ansvarsskyldighet och respekt för rättigheter och tolerans. Den kräver starka statliga institutioner, nära kopplade till deltagande, och kritiska civila organisationer (Grugel, 2002, s.5-7, 31).

Flera alternativa, mer normativa och idealistiska, demokratiteorier utvecklades som svar på den empiriska demokratiskolan. Tre huvudinriktningar är medborgardemokrati, deltagardemokrati och deliberativ demokrati.

Medborgardemokratin betonar civilsamhällets demokratifrämjande roll. Civilsamhället kan förstås som medborgares inkludering i frivilliga sammanslutningar, organisationer och nätverk som är självständiga från, och ibland även i motstånd till, staten. Demokratin legitimeras när medborgarna upplever att de vinner fördelar av den och medborgarskap förutsätter därför social och ekonomisk inkludering. (Grugel, 2002, s.27-28)

I deltagardemokrati är det just deltagande och aktivism, och inte bara representation, som ses som demokratins kärna. Rösträtt och byte av regeringar antas inte i sig själva garantera demokrati och staten bör involvera sociala organisationers aktiva deltagande i beslutsfattandet. Teorin intar en maximalistisk position då socioekonomiska ojämlikheter ses som hinder för ett deltagardemokratiskt system och därför bör motarbetas. En ökad och bredare

representation, decentraliseringsreformer och deltagardemokratiska beslutsformer på lokal nivå är exempel på förändring i en deltagardemokratisk riktning (Grugel, 2002, s.23-24).

Deltagardemokratins idé bygger på en kollektivistisk tanke om att politiken bör användas för att finna gemensamma lösningar för det allmänna bästa. Detta kombineras med ett medborgarskap med en interaktiv, horisontell relation till staten, istället för ett vertikalt, auktoritärt förhållande mellan stat och folk (Amnå, 2003, s.109).

En annan tongivande demokratimodell är den deliberativa demokratin. Den är mer utopisk och sätter diskussion och ”det goda samtalet” i centrum för politisk aktivitet samt betonar alla medborgares rätt att delta direkt i dessa samtal (Karlsson, 2003, s.216). Kommunikation anses vara lika värdefullt som att rösta i val, då exempelvis ett eget deltagande i förhandlingar har en närmre koppling till själva beslutsfattandet än att välja representanter. Det direkta deltagandet, utan ombud, sätts i fokus (Warren, 2002, s.173-174).

2.2 Demokratins innehåll

Demokratins innehåll, d v s vilka politiska frågor och rättigheter som anses ingå i en demokrati, är mer föränderlig än formen. Vi kommer fokusera på de innehållsmässiga områden som är användbara för vår analys av ursprungsbefolkningens krav på utökade rättigheter i Bolivia, Ecuador och Peru.

Utgångspunkten i detta avsnitt är sociala rörelers påverkan på demokratins innehåll. Denna utgångspunkt är relevant då de krav på förändring i demokratins innehåll vad gäller erkännande och rättigheter för ursprungsbefolkningen främst har formulerats i den största sociala rörelsen i regionen; indianrörelsen.

2.2.1 Sociala rörelers påverkan på demokratins innehåll

Sociala rörelser består av en komplex samling grupper, organisationer och aktörer som verkar för förändring av vissa element i samhällsstrukturen (Burstein, 1999, s. 7). De ser sig som representanter för en grupp som stäcker sig bortom ledarna och aktivisterna och kräver kollektiva förbättringar för denna befolkningsgrupp (Amenta, Young, 1999, s.24). Kvinnorörelsen, arbetarrörelsen, miljörörelsen och ursprungsfolksrörelsen är några av de större sociala rörelser som påverkar politik och samhälle världen över.

Sociala rörelser är en grundläggande del i dagens samhälle och framför allt deltaktiga i artikuleringen av underrepresenterade politiska intressen. Kitschelt lyfter fram tre typer av sociala rörelers påverkan; proceduriell, substantiell och strukturell. De politiska effekterna av sociala rörelers protester kan alltså vara ändrade maktrelationer mellan utmanarna och auktoriteterna, förändring i politisk policy eller en bredare och mer varaktig förändring i det politiska systemet. Sociala rörelser har också en klart tydlig kulturell och social dimension. De

utmanar inte bara statens struktur utan försöker även omdefiniera sociala relationer som ligger till grund för samhällsstrukturer. I alla fallen gäller det att avgöra vad som är resultat av sociala rörelsers aktivism eller om förändringarna egentligen härrör från andra orsaker, så som reformistiska drag hos auktoriteterna (Giugni, 1999, s. 23-29).

Amenta och Young skriver om sociala rörelsers påverkan på olika nivåer. Förändringar i policy hänger generellt ihop med kortsiktiga effekter medan institutionell påverkan har en mer långsiktig och djupgående verkan. Sociala rörelser ändrar sällan på politiska institutioner utan uppnår oftast flera, fast mindre framgångar, utan långvariga kollektiva fördelar. Oftast sker påverkan på en medelnivå, där vissa kollektiva fördelar uppnås, exempelvis genom fortlöpande sociala program. Den viktigaste påverkan sker då gruppen som representeras av rörelsen får makt över politiska processer och större möjlighet att nå fler framgångar längre fram. För alla fall krävs lagstadgade förändringar för att kunna säkra framgångarna (Amenta, Young, 1999, s.31-32).

Politiska institutioner brukar betraktas som de mest trögföränderliga delarna av den politiska strukturen och därmed svåra att nå för sociala rörelser. Under krisperioder, exempelvis ekonomisk kris, med sociala lärandeprocesser och uppkomsten av politiska alternativ, öppnas emellertid möjligheter för framgång för sociala rörelser och institutionell förändring. I liberala demokratier krävs stöd av majoriteten i ett land; sociala rörelser måste med andra ord kunna mobilisera brett. Sociala rörelsers mobilisering och institutionell förnyelse underlättas mycket ifall staten är svagt institutionaliserad, den politiska eliten splittrad och de politiska partierna svaga och inkapabla att ventilerat folkets intressen (Kriesi, Wisler, 1999, s. 42-64).

2.2.2 Ursprungsfolkrörelsen som social rörelse

Ursprungsfolkrörelser världen över har en del övergripande gemensamma intressen. De försöker utöka innehåll i dagens demokratier genom att kräva mänskliga rättigheter, landrättigheter, respekt för sina kulturer, traditioner och levnadssätt samt politiskt självbestämmande. Dahre talar om ursprungsfolkens återkomst som politiska aktörer i slutet av 1960-talet. Deras politiska position etablerades i många länder alltmer under 1990-talet och ett politiskt erkännande erhöles i FN och i ILO (Johansson Dahre, 2005, s.13-14, 115).

De krav som indianrörelserna i Latinamerika ställer varierar och innehåller bland annat införande av rättigheter i lagen, territoriella rättigheter och rätten att bestämma hur naturresurserna funna i deras områden ska användas. Det handlar sällan om att kräva autonomi men att inom det existerande systemet få ha kvar sin mark och traditionella kollektiva jordbruksmetoder, få kulturell autonomi och kollektiv representation. Det har ofta varit svårt för ursprungsbefolkningar att kämpa för kollektiva rättigheter i en demokratisering som är starkt liberal i sin agenda, inte minst vad gäller kraven på tillgång till kollektivt förvaltat mark gentemot kommersiella intressen (Grugel, 2002, s. 110-112) .

Ursprungsbefolkningars krav på kollektiva rättigheter baserade på argument om historiska orättvisor har ibland uppfattats som stridande mot de liberala principerna om politisk jämlikhet och individualism. Ivanitz visar emellertid att ursprungsbefolkningars krav på självbestämmande kan kombineras med liberal demokrati. Ett problem däremot är att dessa former för självbestämmande sällan har fört med sig de socioekonomiska fördelar som ursprungsbefolkningen förväntat sig (Ivanitz, 2002, s. 140-142).

3 Bakgrund

3.1 Historisk bakgrund

Många av de sociala och politiska förhållandena i Sydamerika har delvis historiska orsaker. Vi börjar därför med en kort historisk översikt.

Under 1400-talet var både Peru, Ecuador och Bolivia en del av inkaimperiet, som fanns till mitten av 1500-talet då riket erövrades av spanjorerna (www.ne.se). Under kolonialtiden utnyttjades ursprungsbefolkningen, bestående av främst quechua- och aymaraindianer, som arbetskraft och gjordes till slavar, och deras naturtillgångar började exploateras av kolonistörerna. Dagens indianska rörelser gör tydliga politiska kopplingar till den historiska kontexten (Rochlin, 2007, s. 1337-1338).

Under 1600- och 1700-talen gjorde indianer och mestiser en del uppror mot den spanska kolonin för att de inte hade samma rättigheter som spanjorer och levde i ett diskriminerande samhälle, men bekämpades med förfärliga metoder. I början av 1800-talet lyckades en självständighetsrörelse vinna mark mot den spanska kronan och 1821 frigjorde Don Jose de San Martin Peru, 1822 frigjorde Simon Bolivar Ecuador och 1825 utropades Bolivia självständigt med hjälp av General Antonio José de Sucre (www.landguiden.se).

Ursprungsbefolkningens sociala och ekonomiska utsatthet idag har sitt ursprung i kolonialtidens förtryck. Under demokratiseringsprocesserna sedan självständigheten, ofta avbrutna av militärstyren och hindrade av ekonomisk instabilitet, har inte mycket gjorts för att förbättra indianernas situation. (www.landguiden.se).

3.2 Politiska och sociala förhållanden

Varför har det uppkommit nya etniska partier och indianska rörelser? En orsak är social och politisk segregering under mer än ett halvt sekel, kännetecknat av diskriminering från spanskättlingarna som behållit makten mot indianerna; majoriteten av befolkningen i Bolivia och Peru och en stor andel i Ecuador (www.ne.se).

Förutom diskriminering och att det inte gavs rättigheter till indianerna ignorerades de och deras kultur sågs som bakåtsträvande. Vissa länder har velat förrinta den indianska kulturen med repressiva metoder (Grugel, 2002 s. 110).

De sociala förhållandena i de tre länderna är ett stort hinder för ekonomisk och politisk utveckling. Två tredjedelar av Bolivias befolkning är fattiga. I Ecuador är hälften fattiga och i Peru är också ungefär hälften fattiga. Arbetslösheten är hög och spanskättlingar äger det mesta av den produktiva marken (www.landguiden.se). Den ekonomiska och sociala situationen är värst för indianbefolkningen. I Latinamerika har den sociala exkluderingen en tydlig etnisk dimension. Det är ett stort problem för demokratisering att naturtillgångarna är orättvist fördelade och att den ekonomiska utvecklingen är ojämn mellan de geografiska områdena (Grugel 2002, s.79-80).

Återinförandet av demokrati på 1980-talet efter militärstyren åtföljdes inte av ökad säkerhet, politiska institutioner som representerar majoritetens intressen eller socioekonomiska förbättringar (Mattiace, 2005, s.239).

Idag betecknas både Peru, Bolivia och Ecuador som demokratier, men är starkt bristfälliga sådana. Enligt Freedom House klassas Bolivia som en "partly free" valdemokrati, med ranking 3 av 7 både vad gäller politiska rättigheter och individuella fri- och rättigheter. Att Bolivia gått från att vara en liberal demokrati år 2004 till en valdemokrati år 2005 beror möjligen på de ökade oroligheterna efter den vänsterinriktade aymaraindianen Evo Morales tillträde som president 2005. Peru klassas som en "free" valdemokrati, med ranking 2. Peru har gjort stora framsteg efter perioden med Fujimori, som gjorde självkupp på 1990-talet och tog nästan allt makt i landet. Ecuador hamnar i "partly free"-kategorin med ranking 3. Efter en del korrupta presidenter har det blivit mer stabilt de senare åren under president Rafael Correa (www.freedomhouse.org).

Den politiska situationen har flera gemensamma övergripande drag i både Bolivia, Peru och Ecuador. Valen är i stort fria och rättvisa. De grundläggande politiska fri- och rättigheterna finns där, men en del begränsningar förekommer. Korruption är ett mycket allvarligt problem i hela Latinamerika. Rättsväsendet är en svag institution, märkt av korruption, politiskt beroende, ineffektivitet och straffrihet. Brott mot mänskliga rättigheter, framförallt av militär och polis, har minskat men förekommer med jämna mellanrum (www.freedomhouse.org).

De "delegativa" inslagen av urholkade politiska institutioner, populism och en stark presidentmakt där presidenten anser sig i dessa kunna styra efter eget tycke, ett svagt och fragmenterat partisystem samt brist på horisontellt ansvarsutkrävande är grundläggande ont i Latinamerika (Diamond, 1999, s. 34-39).

3.3 Ursprungsbefolkningens mobilisering

Ursprungsbefolkningens mobilisering i indianrörelser och partier har ökat i både omfattning och styrka främst under de senaste tjugo åren. Det politiska deltagande har skett dels genom mobilisering för protester och aktioner av indianrörelserna och dels som deltagande i de vanliga valprocesserna. Men mobiliseringen skiljer sig åt mellan Bolivia, Ecuador och Peru.

I början av 2000-talet är indianrörelsen bland de viktigaste aktörerna i samhället i kampen om framtiden för Latinamerikas demokratier. Sedan 1980-talet har ursprungsbefolkningar på kontinenten organiserat sig, mobiliserat och deltagit i nationella och internationella politiska processer för att kräva kulturellt erkännande och politiska rättigheter. (Postero, Zamosc, 2004, s.1)

3.3.1 Indianrörelsens mobilisering

Ursprungsbefolkningens mobilisering har till stor del skett i indianrörelser som enar en rad organisationer under gemensamma mål. Den nationella indianrörelsen i **Ecuador**, som representeras av ”Konfederationen för indianska nationaliteter i Ecuador” (CONAIE) är ett av de bästa exemplen på detta. CONAIE ledde nationella mobiliseringar 1990, 1992, 1997 och 2000 som pressade regeringen att ta ställning till krav som bland annat rörde motstånd till privatisering av statliga bolag, höjning av bensinpriset och dollariseringen av ekonomin år 2002. (Mattiace, 2005, s.238)

En statligt införd nyliberal ekonomisk och politisk agenda har varit en huvudfaktor i ursprungsbefolkningens mobilisering i alla de tre länderna, men främst i Bolivia och Ecuador. De protesterade mot enstaka reformer så som privatiseringar och nedskärningar men också mot hela den nyliberala ideologin. Nyliberala reformer byggda på individualism och självständighet innebar också slutet för tidigare stöd till kooperativa jordbruksformer som upprätthöll indianska traditioner av kollektivt ägande och kulturellt utövande. En ökad exploatering av naturresurser innebar ofta ett hot mot ursprungsbefolkningens mark och livsstil. Dessutom ledde nyliberalismen till en ekonomisk kris i Latinamerika, med minskad tillväxt och ökad fattigdom och sociala problem. Den redan fattiga ursprungsbefolkningen drabbades hårt. (Yashar, 1999, s. 84-87)

Genom en bred agenda som sträckte sig utöver specifika krav för ursprungsbefolkningen fungerade CONAIE i Ecuador som en utmanare av den politiska makten. Under tidigare decennier hade indianska bondeorganisationer arbetat för jordreform och ett försvar av sin kultur. Men i början av 1990-talet tog CONAIE över som huvudsaklig ledare för ett brett folkligt motstånd. Under akuta politiska kriser bidrog indianrörelsens massiva mobilisering till att två presidenter, Abdalá Bucaram 1997 och Jamil Mahuad 2000, tvingades avgå på grund av nyliberala reformförsök. CONAIE arbetade även på andra sätt mellan massmobiliseringarna, till exempel med institutionell påverkan genom etablerandet av olika statliga organ för ursprungsbefolkningen (Zamosc, 2004 s. 134-144). 2005 tvingades även president Lucio Guitérrez avgå när oppositionen lyckats samla in tillräckligt med röster efter en veckas folkliga protester (www.landguiden.se).

CONAIE har haft förmågan att genom mobilisering nå fram till förhandlingar och få ett effektivt inflytande över politiken. CONAIE sticker ut på hela kontinenten för förmågan att organisera massdemonstrationer och vägblockader som gett dem tillräcklig makt för att direkt förhandla med staten. Det avgörande i deras slagkraft har varit förmågan att ena de olika ursprungsbefolkningarna från

Anderna och från Amazonasområdet och att koppla kampen för ursprungsbefolkningen till en bredare kamp för en alternativ politik. I förhandlingarna som följde protesterna söktes samtidigt gehör för indianrörelsens specifika krav gällande ursprungsbefolkningen (Postero, Zamosc, 2004, s. 8).

I **Bolivia** såg utvecklingen inledningsvis liknande ut. Även i Bolivia skedde mobiliseringen till stor del i indianorganisationer, men rörelsen var mer splittrad än i Ecuador och ofta stannade aktiviteterna vid protester som i och för sig kunde avsätta presidenter men sällan ledde till förhandlingar med regeringen. I Bolivia var också kraven, så som kapitalismens avskaffande, mer radikala.

Det finns en tradition av politiskt engagemang hos Bolivias ursprungsbefolkning, vilket inte är att undra på när de är majoritet i landet. Tidigare skedde det främst i bondeorganisationer, till exempel CSUTCB, den nationella bondeorganisationen, bestående nästan uteslutande av indianer, men med fokus på klasstillhörighet. Det fanns också en politisk aymararörelse, Kataristarörelsen, som samarbetade med andra partier. 1982 bildades CIDOB, en regional organisation för indianska grupper (Postero, 2004, s. 195).

Ursprungsbefolkningen hade länge som strategi att alliera sig med traditionella partier vilket ledde till att flera nya politiska rättigheter skrevs in i lagen under 1980- och 1990-talet. När president Gonzalo Sánchez de Lozada (1993-97) tillträdde fanns redan ursprungsbefolkningen på den politiska agendan och han satsade stort på att förändra deras relation till staten. Både en jordreform och en decentraliseringsreform, ”Lagen för folkligt deltagande” (LPP), började genomföras. Indianledare i CIDOB fick också för första gången möjlighet att direkt delta i beslutsprocesser. Reformerna hade ett stort symboliskt värde men de ledde emellertid sällan till faktiska möjligheter till ett ökat politiskt inflytande och i slutet av 1990-talet ökade missnöjet. (Postero, 2004 s.189-203)

Åren 1999-2005 kännetecknades av politisk turbulens med omfattande folkliga protester, främst mot nyliberala regeringsplaner på privatisering av naturgas och vatten. Två presidenter tvingades avgå; Gonzalo Sánchez de Lozada 2003 till följd av planerad utförsäljning av naturgas och Carlos Mesa 2005. Civilsamhället var starkt engagerat i protester mot regeringarna, men det fanns inte konstruktiva kanaler för att uttrycka ett ökat missnöje med politiken och egna intressen. Massdemonstrationer och blockader användes därför som den enda effektiva metoden fram tills aymaraindianen och kokaledaren Evo Morales lyckades samla proteströrelsen till ett politiskt program. (Salman, 2007, s.111-124).

I **Peru** är situationen helt annorlunda. När Världsbanken i ett projekt för lån till ursprungsbefolkningar sökte efter indianska föreningar i Latinamerika hittade de till sin förvåning ett land som tycktes vara utan ursprungsbefolkning (García, Lucero, 2004, s.164). Med en ursprungsbefolkning på ungefär 40 % av hela befolkningen finns det ändå inte en tydlig representation för indianer.

Men när man studerar Peru mer djupgående finner man emellertid en del indianska organisationer. Bland de första fanns bondeorganisationen ”Confederación Campesina del Peru” (CCP), 1958-1964, ledd av det kommunistiska partiet. En del viktiga regionala etniska föreningar utvecklades i Amazonas under 1970-talet så som ”Association of the Peruvian Jungle,

(AIDSESEP). Andra organisationer med tidvisa framgångar var ”Movimiento Indio Peruano” (MIP), 1977-80 och ”Movimiento Indio Tupac Amaru” (MITA).

Efter inbördeskrigets slut har en del nya organisationer vuxit fram. COICA var det första organisationen som agerade internationellt. Föreningen hade kontakt med Europa och en del miljöföreningar. Tidigare presidenten Alejandro Toledos fru Eliane Karp var engagerad i föreningen CONAPA för indianer från Anderna och Amazonas och svarta. Karp är känd för att ha hjälpt en del indianska organisationer att synas. CONACAMI är en annan organisation som fokuserar på språk och kultur i den indianska identiteten. Nästan alla indianorganisationer bildade 1998 en stor koordinatorförening, COPPIT, och man hoppas att den kommer att ena alla indianer och kunna representera ursprungsbefolkningen som helhet (García, Lucero, 2004, s.164-182).

Indianrörelsen har inte synts mycket i Peru men i augusti 2008 kunde indianska organisationers massprotester återkalla flera lagar som kongressen hade godkänt. Lagarna gällde att det blivit lättare för privata investerare att köpa mark vilket ursprungsbefolkningen ansåg hota deras markområden. Kongressen höll en ny omröstning och med två tredjedelars majoritet gick man med på indianernas krav (www.larepublica.pe.com).

3.3.2 Bildandet av politiska partier

I Bolivia och Ecuador har ursprungsbefolkningen kommit att framträda som en del i de politiska valprocesserna genom bildandet av partier med en tydlig etnisk dimension. Partier med en tydlig etnisk koppling är ett nytt fenomen i regionen. Att försöka få makt via röstsedeln har givetvis stora möjligheter i länder med en majoritet eller stor andel ursprungsbefolkning.

I **Ecuador** räckte inte den folkliga mobiliseringen för en lösning av konflikten då samma ekonomiska elit satt kvar vid makten. En förändring skedde då CONAIE gick från ”politiskt inflytande” till ”politisk makt” genom att ta plats i valsystelet med ett nytt parti, Pachakutik (”återuppståndelsens tid” på quechua). Det debuterade i valet 1996 och fick tio procent av kongressplatserna och en betydande representation på regional och lokal nivå. Deras nya strategi för direkt politisk utmaning var en allians med Patriotiska samhällspartiet, PSP vilket ledde till flera viktiga platser i kongressen och även ministerposter 2002. Delegationerna från Pachakutik har kunnat få igenom flera reformer för ursprungsbefolkningen men samtidigt i stort hållits utanför beslutsfattandet i till exempel ekonomiska frågor, och lämnade Lucio Guitérrez regering 2003. CONAIE är idag försvagat och avskärmar sig från Pachakutik (Zamosc, 2004, s.136-137,144-150).

2006 anordnade CONAIE återigen massdemonstrationer mot regeringsplaner på ett frihandelsavtal med USA. Pachakutiks valresultat 2006 var sämre än någonsin, men de behöll sex platser i kongressen. Vann gjorde vänsterpolitikern Rafael Correa som inte införde frihandelsavtalet och som genomfört många insatser för de fattiga och återvaldes 2009 (www.landguiden.se).

I **Bolivia** tog ursprungsbefolkningen till samma strategi som i Ecuador, med direkt politisk utmaning genom ett eget parti, när de statsledda multikulturella

reformerna inte fick önskad effekt. Evo Morales samlade den splittrade rörelsen, och bildade 2001 det nya politiska partiet ”Movimiento al socialismo” (MAS), bestående av bönder och indianer men även andra samhällsgrupper. Partiet utnämnde sig som representant för hela ursprungsbefolkningen och alla som ansåg sig förtryckta av den vita eliten. Redan 2002 vann de 20 procent av parlamentsplatserna, tack vare ett brett folkligt stöd. Under protesterna 2003 som avsatte presidenten spelade Evo Morales och den än mer nationalistiske och radikale Felipe Quispe en betydande roll. Quispe nådde viss framgång med ”Indianrörelsen Pachakuti” (MIP) men har idag inte så många anhängare. Morales spelade på sina valframgångar för att utmana det nyliberala politiska systemet i hopp om att själva få chans att reformera staten (Postero, 2004, s.190, 205). Den möjligheten kom med Evo Morales presidentseger i valet 2004, med 54 procent av rösterna. Valet av Evo Morales har haft betydande effekter på politiken; statlig intervention i naturgasindustrin, jordbruksreform, utökning av undervisning på indianska språk och en förändring av de politiska institutionerna (Madrid, 2008, s.477).

I Bolivia nåddes en betydligt starkare framgång än i Ecuador, där utvecklingen snarare gått åt motsatt håll de senaste åren. En anledning kan vara att Pachakuti efter en i början inkluderande framtoning sedan 2006 betonat den indianska identiteten mer och blivit mer exkluderande i valet av kandidater. Partiet övergavs därför av många samarbetspartners bland vita och mestiser, vilket är en förklaring till att de därefter inte nått så stora valframgångar. Låga nivåer av konfliktskapande etnisk polarisering och ett tvetydigt och flytande etniskt identifikationsmönster i Latinamerika har gjort att indianbaserade partier genom en politisk retorik som är inkluderande och med populistiska inslag kunnat vinna röster även från andra etniska grupper. I Bolivia nådde MAS långt med den inkluderingsinriktade strategin. Men det största stödet finns ännu hos indianbefolkningen på landsbygden (Madrid, 2008, s. 477-80, 506-507).

Det har förekommit politisk och social turbulens i samband med protester mot Morales radikala politik. Försöket att revolutionera Bolivia är en direkt utmaning mot den gamla eliten och har lett till en polarisering mellan det fattigare, indianska västra höglandet och det mer rika, marknadsvänliga och mestizodominerade låglandet i öst. Sedan Morales maktillträde har konfliktnivån i landet ökat (Lehoucq, 2008, s.112). År 2006 började en folkvald författningskommission att utarbeta ett nytt konstitutionsförslag som röstades igenom 2009. Oppositionen i de fyra rika provinserna i öst förde omfattande kampanjer mot Morales och kämpade för autonomi (www.landguiden.se).

I **Peru** hade den förre presidenten Alejandro Toledo, nyliberal och utbildad i USA, flera indianska inslag vad gäller kläder och symboler i sin valkampanj, men det verkade mest vara för att locka indianska väljare. Det finns inget parti i Peru som riktar sig främst till ursprungsbefolkningen. Det närmaste är det etnopolitiska peruanska nationalistpartiet (PNP) med den vänsterradikale ledaren Ollanta Humala som lyckades bra i valet 2006 då det kom tvåa efter president Alan Garcias APRA. Humala har spelat på sitt indianska namn och en aggressiv retorik mot den vita högern och fick nästan allt sitt stöd från indianska områden (Madrid, 2008, s.506).

4 Ursprungsbefolkningens påverkan på demokratins form

I relation till teoriavsnittet om olika demokratimodeller kommer vi i detta första analyskapitel undersöka och jämföra hur ursprungsbefolkningen i Bolivia, Peru och Ecuador har påverkat demokratins form. Två av de mest framträdande kraven i ursprungsbefolkningens mobilisering i Bolivia och Ecuador under de senaste tjugo åren har varit ett slut på den nyliberala ekonomiska politiken och ett krav på ökat politiskt deltagande. Vi inriktar oss på att undersöka ifall dessa krav speglar en alternativ demokratisyn och tar också upp anspråk på och direkta förändringar i riktning mot andra demokratiformer.

4.1 Utmaning mot dagens politiska system

Ursprungsbefolkningens krav i alla de tre länderna handlar övergripande om att få inflytande över de politiska, ekonomiska och kulturella processer som de under hela historien har exkluderats ifrån. I länder med en majoritet, eller en betydande andel ursprungsbefolkning, har kraven inte stannat vid etniska rättigheter och kulturellt erkännande utan inriktats på jämlikhet och ett brett politiskt deltagande. Det handlar om en omvärdering av statens modell och ytterst om hur makten kontrolleras och fördelas i en demokrati. (Postero, Zamosc, 2004, s.7, 18)

Vi börjar med att ta upp ursprungsbefolkningens utmaning mot dagens demokratiform genom ett motstånd mot nyliberalismen. Försöken att förändra den ekonomiska politiken kan också ses som en påverkan på demokratins innehåll men vi väljer att ta upp frågan i detta kapitel utifrån tolkningen att dessa krav också är ett uttryck för ett utbrett missnöje med och vilja att förändra det politiska systemet.

Boliviaforskaren Nancy Postero menar att motståndet mot nyliberalismen i de omfattande protesterna som föregick Evo Morales makttillträde var uttryck för en mer djupliggande frustration mot den systematiska exkluderingen från det politiska beslutsfattandet. Protesterna speglade i hög grad en vilja att förbättra förutsättningarna för medborgarskap och deltagande och rör både ursprungsbefolkningen och alla landets fattiga. Ursprungsbefolkningens ledare enade många grupper som ansåg sig förlora på den nyliberala politiken i ett gemensamt krav på politiskt deltagande. (Postero, 2004, s.206)

Mobiliseringen mot aktuella nyliberala reformer blev det än mer konkreta kraven som speglade intresset av förändrade politiska och ekonomiska strukturer. Dessa krav menar vi speglar en bredare demokratisyn i stil med Grugels, men här

byggd på en direkt erfarenhet av att fattigdom är ett hinder för demokratiskt deltagande. Även kraven på ett reellt inflytande, bortom de formella riktlinjer som redan finns, ingår i Grugels mer maximalistiska demokratiuppfattning.

Genom att organisera sig mot nyliberalism har både indianrörelserna och partierna i Ecuador och Bolivia genom allians med andra grupper lättare kunnat vinna politisk makt för att förverkliga sina egna krav. I Ecuador fick CONAIE igenom många indianska krav på förhandling och deltagande under processerna som följde protesterna (Zamosc, 2004, s. 133-137).

I Peru har det förekommit enstaka protester mot just nyliberalism men de har inte lett någonvart. Däremot har det blivit vanligare med politiska strejker (<http://news.bbc.co.uk>). I Peru finns det en starkt negativ erfarenhet av gerillavänstern som troligen minskar motståndet mot nyliberalism.

Kampen mot nyliberalism avspeglar en annan demokratisyn. Den är inte enbart strategi utan är ett tecken på att befolkningen är trött på den sorts demokrati de hittills erfarit. Folkliga protester som ett nytt slags medel har påverkat demokratins form genom att ändra dess spelregler för politiskt deltagande.

I protesterna mot nyliberalismen i både Ecuador och Bolivia krävdes på samma gång en förändring av konstitutionen så att indianers och bönders intressen fick prioritet. Det var ett uttryck för kärnan i alla de senaste årens konflikt; att de vita politikerna och västanpassade lagar och reformer inte representerade ursprungsbefolkningens, det vill säga majoritetens, intressen. Flera forskare har betonat betydelsen av en utveckling av demokratins form genom de alternativa modeller för medborgarskap som ursprungsbefolkningen för fram. (Postero, 2004, s.192, 205-207).

Bristen på gehör för ursprungsbefolkningens intressen visar på det problem med valdemokratin som vi tagit upp i teoridelen; att demokratipraxisen i alla tre länderna med enbart införande av demokratiska val inte har lyckats fånga upp mer djupliggande problem. De nationella indianrörelsernas systemkritik i både Ecuador och Bolivia är emellertid del i en större vänsterpolitisk agenda. Man ska inte heller glömma att om den liberala demokratin fungerat väl skulle kritiken troligen inte vara densamma.

Men som det är idag finns det en utbredd kritik mot dagens demokratiska system. Enligt Ton Salman bör radikaliserings av Bolivia och folkets missnöje med demokratin inte ses som ett tecken på ”demokratisk omognad” utan som indianmajoritetens politiska vilja att ändra på ett icke-fungerande system. När folk talar om demokrati är det om demokratin ”som de känner den”. Indianrörelser har allt mer kritiserat den liberala, parlamentariska demokratimodellen som idag tas för givet. Deras förslag om en demokrati som är mer deltagandeinriktad och mer deliberativ är viktiga i det nya Bolivia som Morales försöker skapa. (Salman, 2007, s. 113-115)

I Bolivia har Morales alltså direkt propagerat för två av de alternativa demokratimodeller vi har behandlat i teoriavsnittet. I kontrast till det tidigare utanförskapet framhäver han deltagardemokratiska principer. Deliberativa inslag med samtalet i centrum stämmer bättre överens med indianska politiska traditioner och lyfts också fram som en brytning med den tidigare demokratiformen.

4.2 Ökat politiskt deltagande

Ett ökat och rättvist politiskt deltagande är en av huvudfrågorna för alla indianrörelser. Representation är en grundpelare i den liberala demokratin och en stor del av ursprungsbefolkningens kamp har gått ut på att få ett ökat deltagande inom ramen för dagens demokratiform. Samtidigt märks också inslag av andra demokratimodeller i indianrörelsernas politiska uppfattning.

Frågan om vem som representerar indianerna har alltid varit en betydelsefull politisk fråga för indianrörelserna. Fortfarande är staten ett viktigt instrument för att nå bättre representation för ursprungsbefolkningen. I Bolivia har det länge funnits enstaka politiska representanter från ursprungsbefolkningen, till och med på vicepresidentposten i mitten av 1990-talet, men som nära allierade till andra partier har de inte uppfattats som verkligt representativa (Mattiance, 2005, s.241).

Ett av de tydligaste tecknen på ursprungsbefolkningens påverkan på demokratins form i Bolivia och Ecuador är att de lyckats förbättra representationen i politiken. En ökad representation har till stor del uppnåtts genom bildandet av politiska partier som representerar ursprungsbefolkningen. De indianska partierna skiljer sig från de traditionella genom att tydligt försöka representera intressena hos den så länge underordnade ursprungsbefolkningen. De har valt ut ett stort antal kandidater från ursprungsbefolkningen till viktiga politiska poster och ledarpositioner. 2002 var 85 procent av MAS representanter indianer och för Pachakutik gäller liknande siffror. Som följd ökar det politiska deltagandet, minskar fragmenteringen i partisystemet och ombytligheten i röstningen i de indianska områdena. (Madrid, 2005, s. 161-167)

Även om Pachakutik i Ecuador var öppen för alla så har ledarskapet och medlemskapet fortsatt att kopplas till den indianska identiteten. Exempelvis var fyra av sex av partiets kongressmedlemmar själva indianer (O'Connor, 2003, s.71).

Liksom i Bolivia har ursprungsbefolkningen i Ecuador en tradition av flera inslag av direkt demokrati i det politiska beslutsfattandet. Det står i kontrast till det liberala representativa systemet där en enda människa ska representera stora grupper. I Ecuador fungerar representanterna idag mer som förmyndare som ska tolka intressena hos dem de sägs representera. I indianrörelsen fungerar däremot de valda som delegater vars makt är begränsad till särskilda mandat och deras auktoritet kan när som helst tas tillbaka av väljarna. (Zamosc, 2007, s.25) Liksom i Bolivia förespråkas alltså en organisationsform som sker nerifrån och upp, baserad på representation via delegat och alltså mer direkt till sin form.

Ursprungsbefolkningens röster är viktiga för politiken och har stor effekt, även i Ecuador, där de endast är 15 % av väljarna. I Bolivia är det tydligt att ursprungsbefolkningen på nästan 60 procent när det fanns ett alternativ röstade enligt den etniska sammansättningen. Även i Peru märks ursprungsbefolkningens ökade röst i valen Postero, Zamosc, s.17) I Peru är ursprungsbefolkningens representation sämre än i de andra två länderna. Många indianer röstade på nationalistpartiet som allierad med ett annat parti fick 23 platser i kongressen. Bland dessa finns någon enstaka indian representerad, bland dem aktivisten

Hilaria Supa Huamán som kämpar för mänskliga rättigheter och indianska kvinnors och quechuatalandes rättigheter (www.congreso.gob.pe).

4.3 Påverkan för en annan demokratiform

Den annorlunda demokratiuppfattningen hos ursprungsbefolkningen har till stor del sin grund i andra politiska traditioner och värderingar. Ursprungsbefolkningen utmanar liberala demokratiska antagande då de också vill att staten genom lagen ska erkänna indianska politiska och juridiska former på lokal nivå (Yashar, 1998, s.27, 39). Ett exempel på konkret påverkan i denna fråga är att den nya konstitutionen i Bolivia ger det traditionella indianska rättssystemet samma status som det i den liberala demokratin (www.landguiden.se).

Flera inslag i dagens politiska system krockar med ursprungsbefolkningens politiska uppfattning. Korruption till exempel strider mot traditionella indianska kriterium för lärda och hedervärda ledare. Nyliberal ekonomiska politik och frihandelsavtal strider också mot indianska traditioner om rätten till uppehälle, småskaligt jordbruk och en kosmologiskt föreskriven harmoni med miljön. Valet av Morales visade på en vilja att legitimera de marginaliserade indianska uppfattningarna om nationell identitet och suveränitet och ett styrelsesätt bortom partisystem och en institutionaliserad demokrati. I och med det pågående återerövrandet av indiansk identitet och suveränitet, med andra uppfattningar om politik, utanför partisystem, och ekonomi, med hänsyn till naturen (Salman, 2007, s.112) är det kanske också möjligt att en ny sorts demokrati långsamt kommer träda fram.

Påverkan på demokratins form har varit störst i Bolivia där president Morales regering har lyckats ändra på konstitutionen. I en folkomröstning i januari 2009 röstades den nya grundlagen igenom. Den stärker indianbefolkningens rättigheter och politiska inflytande, ökar statens kontroll av naturtillgångar, begränsar markägandet (ej retroaktivt) som del av en jordreform, ökar det lokala självbestämmandet och reformerar rättsväsendet. Enligt den nya konstitutionen ska lokalt självbestämmande finnas på en särskild nivå för ursprungsbefolkningen. Den nya grundlagen tillåter också Morales att ställa upp till omval i december 2009 (<http://news.bbc.co.uk>). Utifrån vår teoridel är flera av dessa förändringar i deltagardemokratisk riktning.

I Bolivia finns det en tradition av radikal deltagardemokrati som sträcker sig långt tillbaka, med rötter i fackföreningsrörelsen. Den har sedermera plockats upp i ett lite annat format i den indianska politikens betoning av kollektiv och gemenskap (Domingo, 2005, s.1740)

CONAIE i Ecuador efterlyste en ”pluralistisk nationell kommunitaristisk demokrati”. För en sådan krävs en politisk omorganisering som garanterar ursprungsbefolkningens och alla samhällssektorer fulla deltagande. 1999 föreslog Pachakutik en ”radikal demokrati” som skulle bygga på ett semiparlamentariskt system, decentralisering, representanter från civilsamhället i vissa statliga institutioner, direkt deltagande genom medborgarinitiativ, folkomröstning och

omröstning om tidigare valda politiker. Dessa inslag skulle införlivas i de existerande institutionerna för att ”fördjupa demokratin” (Zamosc, 2007, s.25-26).

I både Bolivia och Ecuador ser vi att det finns idéer från andra demokratimodeller än den klassiska liberala demokratin. I Bolivia är påverkan på demokratins form allra tydligast och mest konkret genom den nya konstitutionen som stärker de deltagardemokratiska faktorer vi nämnt i teoriavsnittet. I Ecuador ligger ännu påverkan på idéplanet genom en spridning av andra demokratiuppfattningar. I styckena ovan ser vi tydliga inslag från både deltagardemokrati och deliberativ demokrati. En annan koppling till deltagardemokratin finns i de kollektivistiska tankegångarna som märks hos indianrörelserna både vad gäller ägandeformer och politiskt beslutsfattande.

Ett annat tecken på en påverkan i en annan demokratisk riktning än tidigare är kopplingen till civilsamhället. Även om indianrörelsen så småningom utvecklades till politiska partier härstammar deras stöd från civilsamhällets engagemang på gräsrotsnivå. Många MAS i Bolivia har en stark organisatorisk bas genom sin koppling till sociala rörelser. Morales har brutit mot den tidigare demokratiformen då MAS aldrig samarbetet med traditionella partier utan istället protesterat mot dem. MAS skiljer sig också åt genom att inte vara lika byråkratiskt och dess kandidater var snarare ledare för sociala rörelser än några karriärpolitiker (Madrid, 2008, s.492).

Även i Ecuador har kopplingen till indianrörelsen representerat ett alternativ till den tidigare vertikala organiseringsmodellen som skett uppifrån de styrande ner till folket. De representativa gräsrotsorganisationerna fungerar istället som en länk mellan den lokala nivån och samhället i stort och skyddar på så sätt indianska kommuner från att indianska värden och social utveckling ska kompromissas bort (Roper mfl,2007, s.16)

I Ecuador har partiet försvagat kopplingen till CONAIE, men i Bolivia tycks den ännu finnas kvar. Den nära kopplingen till indianrörelsen och andra sociala rörelser kan ses som strategi men också som ett annat perspektiv på politiken där det är viktigt att ha kontakt med väljarna. De får helt andra möjligheter till deltagande om deras aktivism i sociala rörelser är direkt kopplat till statens politik. Här ser vi tydlig koppling till idéerna i medborgardemokratiformen med dess betoning på civilsamhällets politiska fördelar.

Vi har inte funnit några bra exempel på ursprungsbefolkningens påverkan i Peru. Indianrörelsen befinner sig ännu i ett mobiliseringsstadium utan möjligheter till den sorts påverkan som vi sett i Bolivia och Ecuador.

CONACANI är emellertid en organisation i Peru som fokuserar på kulturen och språket i den indianska identiteten. Men en del indianer vill inte att deras barn ska lära sig quechua för att det är synonymt med underutveckling medan spanska är synonymt med framgång. Många indianer vill därför byta ut sin indianska identitet och leva som en mestizo (García, 2003, s. 77-80). Detta är en svårighet som uppkommit i försöken att skapa en indianrörelse. Många forskare har studerat varför det knappt finns några indianska föreningar i Peru. Det finns fyra punkter som förklarar varför indianerna i Peru inte har varit lika organiserade.

Den första punkten är arvet från den populistiska politiken från General Juan Velasco Alvarado (1968-75) som organiserade indianerna kring klassbaserade

emblem och sociala program. Han förbjöd termen indian och uppmanade att indianerna istället skulle kallas för "campesinos", bönder. Den andra förklaringen var att möjligheten att bilda föreningar eller samarbeta med andra indianer blev förstörd av inbördeskriget på 1980- och början av 1990-talet. Kriget fördes främst i indianska områden och det blev svårt från indianer att organisera sig då de genast misstänktes av paramilitärer eller vänstergerillan. Det tredje hindret är den tvetydiga identiteten. Indianerna ses ofta som "mestizaje" (rasmässig och kulturell mix) för att de inte identifierar sig som indianer till 100 % utan har påverkats mycket av kolonialtidens arv, och en stor del av dem pratar både spanska och quechua. Många indianer som är välutbildade och tillhör eliten i en by föredrar att kalla sig för "mestizo" och många andra indianer tar efter (García, Lucero, 2004, s. 158-182).

Den fjärde punkten är att Ecuador och Bolivia har stora områden med enbart indiansk befolkning, medan det i nästan varje indiansk by i Peru finns en familj av spansk härkomst som styr. Indianerna i byarna är beroende av sin bys spanskättling och allierar sig med honom. Detta skapar splittring mellan indianer och istället för ett enande sker en kamp om makt och pengar mellan olika spanskättlade familjer med indianerna som verktyg (Thorp mfl, 2006, s.466-470).

Vi vill inte helt bortse från den kritik som riktats mot ursprungsbefolkningens politiska framgångar, främst i Bolivia. Kritiken riktas emellertid ofta mot den vänsterpolitiska inriktning som de etniska partierna har tagit och menar att den ekonomiska politiken är negativ för demokratin (Lehoucq, 2008, s.110-122).

Sammanfattningsvis kan vi konstatera att indianrörelsens aktivitet har stimulerat ett annat sätt att se på staten i Latinamerika och dess relation till medborgarna, framför allt i länder med en stor indianbefolkning. Kay Warren och Jean Jackson argumenterar för att de indianska folkens väldigt deltagarinriktade normer för beslutsfattande påverkar demokratimodellen. Indianorganisationer kräver att politisk demokrati ska kopplas till en ekonomisk och social politik för en mer jämlik fördelning av rikedomar. Indianorganisationer har också länge stött ett stärkande av lokala och regionala beslutsnivåer med indianska politiska inslag och har främjat decentraliseringsreformer. (Mattiance, 2005, s.239) Dessa faktorer tyder på en annan demokratisyn med märkbara kopplingar till alternativa demokratimodeller så som deltagardemokrati, medborgardemokrati och deliberativ demokrati.

5 Ursprungsbefolkningens påverkan på demokratins innehåll

Demokratins innehåll, här med inriktning på rättigheter för ursprungsbefolkningen, är nära sammanlänkat till demokratins form. Ett av huvudkraven är rätten till jämlikt politiskt deltagande och ett mer rättvist samhälle, men den frågan har vi redan behandlat som en påverkan på demokratins form. I detta avsnitt läggs därför fokus på krav på andra rättigheter särskilda för ursprungsbefolkningen.

5.1 Krav och påverkan

Exempel på krav som förs fram av ursprungsbefolkningen, som speciella för dem i egenskap av indianer, är kravet på kulturellt erkännande och bevarandet av indianska kulturer i ett multietniskt samhälle. Både multikulturalism och demokrati används som argument. Krav på autonomi förs främst fram av minoritetsbefolkningar i en kamp för särskilda rättigheter och skydd för att kunna leva efter sina traditioner. Även i länder med en majoritet eller stor andel ursprungsbefolkning är rättighetsaspekten en mycket viktig del, men den förs fram som en del i ett större politiskt koncept. Ett konkret krav är tvåspråkig utbildning. Även rätten till jord har alltid varit ett viktigt krav i både Peru, Bolivia och Ecuador, och drevs länge av bondeorganisationerna, bestående av en majoritet ursprungsbefolkning. Det har också förts fram krav på ett erkännande av ursprungsbefolkningens egna politiska och juridiska traditioner (Postero, Zamosc, 2004, s.15-16).

Fram till 1970-talet har politiken gentemot indianbefolkningen i Latinamerika rört sig om språk- och utbildningsprogram för integrering och anpassning. Men sedan förde demokratiseringen med sig möjligheter för ursprungsbefolkningen att med betoning på sin etniska identitet engagera sig gentemot staten (Grugel, 2002, s.110-111).

De flesta av ursprungsbefolkningen är ännu bönder och har tidigare i hög grad definierat sig som detta mer än som ”indianer”. Indianorganisationerna har kvar krav från bondeorganisationerna men har omformulerat dem till att passa en indiansk politisk identitet och gjort dem till en del av en indiansk agenda. Många krav har formulerats med hänvisning till mänskliga rättigheter och miljöskydd. (Mattiance, 2005, s.244)

I Ecuador har indianrörelsen lagt mycket kraft på att få igenom enskilda rättigheter. Redan 1988 fick CONAIE presidenten Borja att gå med på ett nationellt tvåspråkigt utbildningsprogram i alla indianska områden i landet. 1994 lade CONAIE fram ett alternativt lagförslag till en lag om jordbruksmodernisering och efter påtryckningar skrevs det bland annat in i lagen att småjordbruk har rätt till statligt stöd, att vatten är en offentligägd resurs och kollektiva ägandeformer erkändes. (Zamosc, 2007, s.134-135)

Pachakutik har med sina valframgångar kunnat få igenom flera reformer, så som definitionen av Ecuador som en multikulturell stat, och flera sociala, politiska och kulturella rättigheter. Tillsammans med villkor för markägande och deltagande i statliga enheter, har ursprungsbefolkningen kunnat få en viss autonomi över sina områden. Andra exempel på vunna rättigheter inskrivna i konstitutionen är legalisering av traditionell medicin, en speciell fond för investeringar på indianska områden och egna radiofrekvenser för indianska organisationer (Zamosc, 2004, s.137).

Tillgång till och kontroll över markområden och naturresurser är viktiga frågor för ursprungsbefolkningen. I Bolivia skedde en första påverkan i denna fråga 1990 då både indianer från låglandet och från höglandet tillsammans gick i en symbolisk marsch för "territorio y dignidad", territorium och värdighet. Den markerade en ny början på relationen till staten när indianledarna förhandlade fram sju indianska territorier genom presidentdekret. (Postero, 2004, s.195-196)

I Bolivia skedde flera reformer genom ursprungsbefolkningens allianser med de traditionella partierna. På 1990-talet erkändes Bolivia som en multikulturell stat i konstitutionen och man ville konstruera ett nytt medborgarskap för indianerna som byggde på deltagande i lokal politik, kollektivt ägande av mark och tvåspråkig, interkulturell utbildning (Postero, 2004, s.189).

I Ecuador hade dessa krav uppnåtts genom en mer direkt påverkan som CONAIE kunde ta åt sig äran av. I Bolivia skedde det tidigare mer uppifrån, som en plan från elitens sida, och fanns alltså redan till viss del när Morales kom till makten. Men han har som sagt ändrat konstitutionen och utökat ursprungsbefolkningens rättigheter vad gäller kultur, tradition och levnadssätt.

I Peru har de rättigheter som skrivits in i lagen införts på initiativ av makthavarna, delvis till följd av internationell påverkan men inte så mycket på grund av påtryckningar från den egna ursprungsbefolkningen. I konstitutionen från 1993 ingick ett erkännande och skydd av den etniska och kulturella mångfalden och ett visst skydd för ursprungsbefolkningens markegendomar. Indianorganisationen COICA deltog även aktivt i formuleringen av ILO:s konvention för ursprungsbefolkningar, ratificerad i Peru år 1994 (García, Lucero, 2004, s.164, 170).

I både Bolivia, Peru och Ecuador erkänns idag samhällets multikulturella sammansättning i konstitutionerna. Det har ofta uppnåtts efter protester under krisperioder vars följder med presidenters avgång har visat på en svag stat och en splittrad politisk elit, så som som Kriesi och Wislers teori föreskriver. Vi har i första hand undersökt dessa mer formella förändringar. Men det är på många sätt enbart ett första steg. För att bli meningsfulla måste deklARATIONERNA åtföljas av

konkreta reformer och en förändring av sociala och kulturella mönster som idag kännetecknas av rasism och diskriminering.

Utifrån våra teoretiska utgångspunkter kan vi se att indianrörelserna i de olika länderna har påverkat demokratins innehåll på olika nivåer. Utifrån vårt material finner vi att ursprungsbefolkningens mobilisering i Ecuador lett till förändrade maktrelationer när indianrörelsen plötsligt blev en politisk aktör att räkna med. Där har skett flera förändringar i politisk policy och de sociala relationerna har sakta börjat ses i nytt ljus. Denna medelnivå av påverkan är den vanligaste när man ser till indianrörelser. I Peru har det skett policyförändringar i en mindre utsträckning men vi har bara i ett fall kunnat härleda dem till en mobilisering bland indianerna. I Bolivia har ursprungsbefolkningen lyckats med en institutionell påverkan vilket är ovanligt men ofta mer varaktigt och innebär stora möjligheter även för innehållsmässiga förändringar.

När indianrörelser har vuxit i styrka har debatten och individuella respektive kollektiva rättigheter tagit fart. Indianorganisationerna i alla tre länder har tryckt extra mycket på de kollektiva rättigheterna då grundstenar i den indianska samhälleliga gemenskapen har försvagats då jordreformer och jordbruksstöd har slopats (Mattiance, 2005, s.245)

Påtryckningar för att erkänna kollektiva rättigheter har varit en stor del av påverkan på demokratins innehåll och tyder även på en annan demokratisyn med mindre fokus på individen och mer på kollektivet. Som vi även har sett tidigare hänger demokratins innehåll och form nära ihop.

I relation till vad Grugel skriver om indianrörelers rättigheter har vi sett att i Peru och Ecuador har kollektiva rättigheter erhållits inom det existerande politiska systemet. I Bolivia med dess mer radikala förändring har det inte varit mycket lättare att driva igenom kollektiva rättigheter då motståndet från oppositionen varit hårt. Idag är den formella rättighetsaspekten i stort redan uppnådd och indianrörelserna måste lägga kraft på att de formella förändringarna motsvaras av förändringar i praktiken.

6 Slutsatser

Vår studie leder fram till slutsatsen att när ursprungsbefolkningen mobiliserar sig för politisk förändring leder detta till en viss påverkan på både demokratins form och innehåll.

Situationerna i Bolivia, Ecuador och Peru skiljer sig åt på flera sätt, men vi ser att där en bred mobilisering har skett har delar av demokratins form och innehåll kunnat påverkas. Utvecklingen i Ecuador och Bolivia talar ett tydligt språk: ursprungsbefolkningen har en politisk ambition att komma till makten och förändra politiken så att den bättre stämmer överens med deras intressen.

I Bolivia valdes 2005 den förste indianske presidenten vilket har gjort att möjligheterna till påverkan är stora. Institutionella förändringar har redan genomförts. I Ecuador är indianrörelsen en inflytelserik politisk aktör som genom protester och förhandlingar i flera fall direkt kunnat påverka de politiska besluten. Vi insåg tidigt att det i Peru inte finns en stor indianrörelse, utan befinner sig på mobiliseringsstadiet ännu utan någon direkt påverkan att tala om.

Vi har funnit att den främsta påverkan på demokratins form har skett genom en utmaning mot dagens politik, en ökad representation och ett införlivande av indianska politiska föreställningar. Vi har kommit fram till att ursprungsbefolkningens krav och kritik mot den liberala demokratin i Bolivia, Ecuador och delvis i Peru, speglar en annan demokratiuppfattning som i takt med ursprungsbefolkningens ökande inflytande påverkar demokratins form.

Fler representanter i politiken, en annan demokratisyn, folkliga protester och sociala rörelser som politiska verktyg samt ett nytt fokus på ursprungsbefolkningens deltagande är tydliga tecken på att demokratins spelregler håller på att ändras. I Bolivia är påverkan på demokratins form störst; där har den tidigare marginaliserade ursprungsbefolkningen själva fått makt, med målet att ändra modellen för staten och representationen för medborgarna. I Ecuador har påverkan skett inom ramarna för dagens system men lett till flera förändringar.

Även om institutionella förändringar endast uppnåtts i Bolivia så anser vi att det redan har skett en viktig påverkan genom att demokratin har börjat diskuteras och omvärderas. Traditionella indianska värden stämmer på många sätt överens med de alternativa demokratimodeller vi diskuterade i teoriavsnittet. I Bolivia finns direkta anspråk på att införliva inslag av deltagardemokrati och deliberativ demokrati i politiken. I Ecuador är idéer om alternativa demokratiformer en del av den politiska agendan.

Vad gäller demokratins innehåll kan vi konstatera att flera formella rättigheter för ursprungsbefolkningen redan hade skrivits in i lagen av tidigare makthavare, utan tydliga påtryckningar från indianrörelser. Men då dessa rättigheter ofta inte fört med sig faktiska förändringar har indianrörelser i alla tre länder fortsatt att

protestera mot lagförslag som de anser kränker deras rättigheter till mark och levnadssätt. Speciellt för indianrörelserna i Sydamerika är att de har utökat sin agenda från att bara gälla krav specifika för ursprungsbefolkningen till krav på ett brett politiskt deltagande och inflytande över politiken i dess helhet.

Ursprungsbefolkningen i Bolivia och Ecuador har idag egna plattformar för att ifrågasätta grunderna och utformningen av dagens demokratiska och liberala institutioner. Störst möjligheter att påverka har skett genom skapandet av politiska partier av och för ursprungsbefolkningen. För första gången finns det en möjlighet till verklig självständighet för en stor del av befolkningen i dessa länder.

Då vi inriktas oss på bara en liten del av demokratiutvecklingen avstår vi ifrån värderingsfrågan huruvida demokratin i stort förbättrats eller försämrats.

Vi har också kommit fram till att påverkan givetvis underlättas om ursprungsbefolkningen utgör en majoritet i landet, så som i Bolivia, men att andelen inte är det mest avgörande. Peru har ju trots en stor andel ursprungsbefolkning inte lyckats frambringe en framgångsrik enad indianrörelse.

Vi är medvetna om att våra resultat är beroende av det material vi har använt och att det för säkrare slutsatser krävs långt mer djupgående studier. Vi har undersökt en formell slags påverkan men menar att det långsiktigt viktiga är huruvida de formella förändringarna genomförs eller inte. Detta är ännu svårt att avgöra då ursprungsbefolkningens inflytande är relativt nytt. Morales konstitutionsändring godkändes exempelvis för bara några månader sedan. Frågan om en substantiell förändring kan vara ett framtida bra forskningsämne.

7 Referenser

- Amenta, Edwin – Young, Michael P, 1999. "Making an Impact: Conceptual and Methodological Implications of the Collective Goods Criterion" in *How Social Movements Matter* (red. Giugni, Marco – McAdam, Doug – Tilly, Charles). Minneapolis, University of Minnesota Press
- Amnå, Erik, 2003. "Deltagardemokratin – Önskvärd, nödvändig – men möjlig?" i *Demokratis mekanismer* (red. Gilljam, Mikael – Hermansson, Jörgen). Malmö, Liber
- BBC:s hemsida, <http://news.bbc.co.uk/americas>, 2009-05-19
- Brighouse, Harry, 2002. "Democracy and Inequality" in *Democratic Theory today. Challenges for the 21st century.* (red: Carter, April – Stokes, Geoffrey). Malden, MA : Blackwell
- Burstein, Paul, 1999. "Social Movements and Public Policy" in *How Social Movements Matter* (red. Giugni, Marco – McAdam, Doug – Tilly, Charles). Minneapolis, University of Minnesota Press
- Carter, April – Stokes, Geoffrey, 2002. "Introduction" in *Democratic Theory today. Challenges for the 21st century.* (red: Carter, April – Stokes, Geoffrey). Malden, MA : Blackwell
- Diamond, Larry, 1999. *Developing Democracy – Toward Consolidation.* Baltimore 6 London: John Hopkins University Press.
- Domingo, Pilar, 2005. "Democracy and new social forces in Bolivia", *Social Forces*, vol. 83, no. 4, pp. 1727-1743
- Esaiasson, Peter, et al, 2007. *Metodpraktikan: Konsten att studera samhälle, individ och marknad.* Stockholm: Norstedts juridik. (3:e uppl.)
- Freedom House's hemsida. *Freedom in the world – Bolivia (2008).* www.freedomhouse.org. 2009-04-06
- García, María Elena, 2003. "The Politics of Community: Education, Indigenous rights, and Ethnic Mobilisation in Peru", *Latin American Perspectives*, Issue 128, Vol. 30, No. 1, pp. 70-95

- Garcia Maria Elena – Lucero José Antonio, 2004, ”Un País Sin Indígenas?: Re-thinking Indigenous Politics in Peru” in *The Struggle for Indigenous Rights in Latin America*. (red. Grey Postero Nancy-Zamosc Leon) s. 131-157 Brighton ; Sussex Academic Press
- Giugni, Marco, 1999. ”Introduction. How Social Movements Matter: Past Research, Present Problems, Future Developments” in *How Social Movements Matter* (red. Giugni, Marco – McAdam, Doug – Tilly, Charles). Minneapolis, University of Minnesota Press
- Grugel Jean, 2002. *Democratization – a Critical Introduction*. Houndmills, Basingstoke, Hampshire: Palgrave.
- Ivanitz, Michele, 2002. ”Democracy and Indigenous Self-determination” in *Democratic Theory today. Challenges for the 21st century*. (red: Carter, April – Stokes, Geoffrey). Malden, MA : Blackwell
- Johansson Dahre, Ulf, 2005. *Ursprungsfolk i internationell politik och rätt*. Lund: Studentlitteratur
- Karlsson, Krister, 2003. ”Den deliberativa drömmen och politisk praktik – samtalsdemokrati eller elitdiskussion?” i *Demokratis mekanismer* (red. Gilljam, Mikael – Hermansson, Jörgen). Malmö, Liber
- Kriesi, Hanspeter – Wisler, Dominique, 1999. ”The Impact of Social Movements on Political Institutions: A Comparison of the Introduction of Direct Legislation in Switzerland and the United States” in *How Social Movements Matter* (red. Giugni, Marco – McAdam, Doug – Tilly, Charles). Minneapolis, University of Minnesota Press
- Landguiden, utrikespolitiska institutets hemsida. *Bolivia, Ecuador, Peru*. www.landguiden.se 2009-05-15
- Landman, Todd, 2008. *Issues and Methods in Comparative Politics: An Introduction*. London: Routledge
- La República, peruansk dagstidning, www.larepublica.pe.com, 2009-05-20
- Lehoucq, Fabrice, 2008. ”Bolivia’s constitutional breakdown”, *Journal of Democracy*, vol. 19, no. 4, pp. 110-122
- Lundquist, Lennart, 1993. *Det vetenskapliga studiet av politik*. Lund: Studentlitteratur.
- Madrid, Raúl L, 2005. ”Indigenous parties and democracy in Latin America”, *Latin American Politics and Society*, issue 4, vol. 47, pp. 161-179

- Madrid, Raúl, 2008. "The rise of ethnopopulism in Latin America", *World Politics*, pp. 475-508
- Mattiace, Shannan L, 2005. "Representation and Rights: Recent Scholarship on Social Movements in Latin America", *Latin American Research Review*, Vol. 40, No. 1, pp. 238-250
- Nationalencyklopedins hemsida, www.ne.se 2009-05-15
- O'Connor, Erin, 2003. "Indians and National Salvation: Placing Ecuador's Indigenous Coup of January 2000 in Historical Perspective" in *Contemporary Indigenous Movements in Latin America* (red. Langer, Erick L – Muñoz, Elena). Wilmington, Jaguar Books
- Perus congress hemsida, www.congreso.gob.pe 2009-05-20
- Postero Grey Nancy, 2004, "Articulations and Fragmentations: Indigenous Politics in Bolivia" in *The Struggle for Indigenous Rights in Latin America*. (red. Grey Postero Nancy-Zamosc Leon) s. 131-157 Brighton ; Sussex Academic Press
- Postero Grey Nancy - Zamosc Leon, 2004, "Indigenous Movements and the Indian Question in Latin America" in *The Struggle for Indigenous Rights in Latin America*. (red. Grey Postero Nancy-Zamosc Leon) s. 131-157 Brighton ; Sussex Academic Press
- Rochlin, James, 2007. "Latin America's left turn and the new strategic landscape: the case of Bolivia". *Third World Quarterly*, vol. 28, no. 7, pp. 1327-1342
- Roper, Montgomery – Perreault, Thomas – Wilson, Patrick, 2003. "Introduction", *Latin American Perspectives*, Issue 128, Vol. 30, No. 1, pp. 5-22
- Salman, Ton, 2007. "Bolivia and the paradoxes of democratic consolidation", *Latin America Perspectives*, vol. 34, no. 6, pp. 111-130
- Stokes, Geoffrey, 2002. "Democracy and Citizenship" in *Democratic Theory today. Challenges for the 21st century*. (red: Carter, April – Stokes, Geoffrey). Malden, MA : Blackwell
- Thorp, Rosemary – Caumartin, Corinne – Gray-Molina, George, 2006. "Inequality, Ethnicity, Political Mobilisation and Political Violence in Latin America: the Cases of Bolivia, Guatemala and Peru", *Bulletin of Latin American Research*, Vol. 25, No. 4, pp.453-480

Warren, Mark, 2002. "Deliberative Democracy" in *Democratic Theory today. Challenges for the 21st century*. (red: Carter, April – Stokes, Geoffrey). Malden, MA : Blackwell

Yashar, Deborah J, 1998. "Contesting citizenship: Indigenous Movements and Democracy in Latin America, *Comparative Politics*, Vol. 31, No. 1, pp. 23-42

Yashar, Deborah, 1999. "Democracy, Indigenous Movements, and the Postliberal Challenge in Latin America", *World Politics*, Vol. 52, No. 1, pp.76-104

Zamosc Leon , 2004, "The Indian Movement in Ecuador: from Politics of Influence to Politics of Power" in *The Struggle for Indigenous Rights in Latin America*. (red. Grey Postero Nancy-Zamosc Leon) s. 131-157 Brighton ; Sussex Academic Press

Zamosc, León, 2007. "The Indian Movement and Political Democracy in Ecuador", *Latin American Politics and Society*, Vol. 49